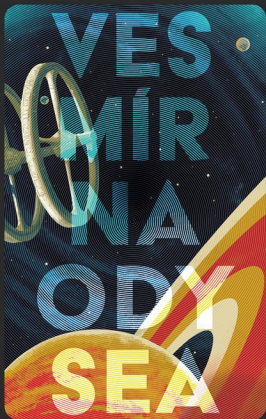

2001:

ARTHUR C. CLARKE

DESIGNED AND ILLUSTRATED BY JAMES B. HARRIS

Arthur C. Clarke

**2001:
VES
MÍR
NA
ODY
SEA**

Z angličtiny preložila
Alexandra Strelková

Arthur C. Clarke
2001: Vesmírna odysea
Prvé vydanie

2001: A Space Odyssey
Copyright © 1968 by Arthur C. Clarke & Polaris Productions, Inc.
Epilogue © 1982 by Arthur C. Clarke
All rights reserved.

Slovak edition © Vydavateľstvo MAMAŠ 2025
Translation © 2025 Alexandra Strelková
All rights reserved.

ISBN 978-80-8268-221-5

***Stanley*mu**

Predslov

Každý človek, ktorý dnes žije, má za sebou tridsať duchov. To je totiž pomer, v ktorom počet mŕtvych prevyšuje počet živých. Od počiatku vekov kráčalo po zemskom povrchu približne sto miliárd ľudí.

Je to pozoruhodné číslo, keďže zaujímavou zhodou náhod je v našom vesmírnom priestore, v Mliečnej ceste, približne sto miliárd hviezd. Takže každý jeden človek, ktorý kedy žil, má v tomto univerze aj svoju hviezdu.

Lenže každá z týchto hviezd je slnkom, často oveľa jasnejším a žiarivejším než tá drobná, pomerne blízka hviezda, ktorej my hovoríme Slnko, a mnohé – hádam aj väčšina – z týchto cudzích slnák majú vlastné obežnice. Je teda takmer isté, že na oblohe je dostatok pozemkov, na ktorých si každý zástupca ľudského rodu, a to už od prvých opoľudí, môže zriadiť vlastný súkromný raj – alebo peklo.

Nedá sa ani len odhadnúť, koľko takýchto pomyselných rajov a pekiel je v súčasnosti osídlených a akými bytosťami. Aj tie najbližšie sú miliónkrát vzdialenejšie než ďaleké ciele našich budúcich generácií ako Mars či Venuša. Ale vzdialenostné bariéry sa rúcajú a jedného dňa sa stretneme so seberovnými – či nadradenými – tvormi z hviezdneho sveta.

Človek postupne naberá odvahu postaviť sa tejto budúcnosti zoči-voči a zároveň stále dúfa, že nikdy nenastane. Čoraz častejšie však zaznieva otázka: „Ak sme už my sami pripravení na cestu do vesmíru, prečo k takému stretnutiu ešte nikdy nedošlo?“

Veru, prečo? Prinášam jednu z možných odpovedí na túto skutočne opodstatnenú otázku. Nezabúdajte však, že je to len fikcia.

Ako to už býva, pravda bude oveľa nevšednejšia.

A. C. C.

I. PREDVEKÁ NOC

1. V ústrety zániku

Sucho trvalo už desať miliónov rokov a vláda hrôzostrašných jašterov sa dávno skončila. Tu, na rovníku, na kontinente, ktorý bude jedného dňa známy ako Afrika, prebiehal čoraz nemilosrdnejší boj o prežitie a víťaz bol ešte stále v nedohľadne. Vo vyprahnutej pustatine prežili či aspoň mali nádej na prežitie len bytosti malé, pohotové alebo dravé.

Opočlovek zo savany k nim však nepatril a prežíval len tak-tak. Ako druh sa v skutočnosti strmhľav rútil v ústrety zániku. Zo päťdesiat ich obývalo jaskynný komplex nad nevelkým suchým údolím, naprieč ktorým sa lenivo vinul potok napájaný snehom zo severných, vyše tristo kilometrov vzdialených hôr. V zlých časoch sa úplne strácal a príslušníkov kmeňa sužoval smäd.

Hladní boli vždy, no teraz od hladu doslova umierali. S prvým chabým zábleskom úsvitu si Ten, čo hľadá na Mesiace všimol, že v noci mu skončil otec. Nevedel, že Ten, čo je starý bol jeho otec, takéto vzťahové súvislosti sa úplne vymykali jeho chápaniu, ale pri pohľade na vycivené telo ním prešla tlmená vlna nepokoja, ktorá bola pramatkou smútku.

Dve mláďatá už mrnčali a žobronili o potravu, no Ten, čo hľadá na Mesiace na ne zavrčal a hneď zmlkli. Jedna z matiek na obranu ratolesti, ktorú nebola schopná nakrmiť, zlostne odfrkla, no on sa na ňu za tú bezočivosť nevládal ani len zahnať.

Medzičasom sa rozvidnelo a dalo sa vyliezť von. Ten, čo hľadá na Mesiac zdrapil zošúverenú mŕtvolu a v predklone ju ťahal von z nízkej jaskyne. Vonku si telo prehodil cez plece a vzpriamil sa – toho nebol na celom tomto svete schopný nijaký iný tvor.

Medzi súkmeňovcami bol Ten, čo hľadá na Mesiac priam obor. Mal takmer meter a pol do výšky a aj napriek podvýžive vážil bezmála päťdesiat kíľ. Chlpaté, svalnaté telo bolo stále niekde na pomedzí opice a človeka, ale hlava sa už výrazne približovala ľudskej. Hoci ešte mal nízke čelo aj výrazné ryhy na vystúpených nadočnicových oblúkoch, v génoch mu už dozrieval prísľub ľudskosti. Keď sa rozhliadal po nevraživom pleistocénnom svete, v pohľade sa mu zračilo čosi, čo opicu presahovalo. V tých hlboko vsadených tmavých očiach sa už prebúdzalo vedomie – prvé záblesky inteligencie, ktorá na svoj rozvoj bude potrebovať celé dlhé veky, rovnako však môže čoskoro navždy vyhasnúť.

Okolie vyzeralo bezpečne, a tak sa Ten, čo hľadá na Mesiac pomaly spúšťal po takmer kolmom svahu pred jaskyňou. Ostatní z kmeňa akoby len čakali na jeho signál, takisto povyliezali z domovov o niečo nižšie v skalnej stene a hrnuli sa k mútnemu potoku zahnať nočný smäd.

Ten, čo hľadá na Mesiac sa zahľadel do údolia, či nezbadá Tých druhých, no nebolo po nich ani stopy. Možno ešte nevyliezli z jaskýň alebo už zháňajú potravu niekde opodiaľ. Nevidel ich, čiže na nich hneď aj zabudol. Nebol schopný zaoberať sa viacerými myšlienkami naraz.

Najprv sa treba zbaviť Toho, čo je starý, ale tam nebolo veľmi nad čím premýšľať. V poslednom období mali mnoho úmrtí, jedno aj v jeho jaskyni, čiže stačí mŕtve telo odniesť na miesto, kde naposledy nechal mláďa, čo zomrelo počas poslednej štvrtiny mesiaca, a o všetko ostatné sa už postarajú hyeny.

Tie ho už očakávali, tam, kde malé údolie doširoka ústilo do savany, ako keby tušili, že je na ceste. Ten, čo hľadá na Mesiac zložil telo pod krík, kosti z predošlého už boli do

jednej preč, a ponáhlal sa k svojej tlupe. Na otca už nikdy viac nepomyslel.

Jeho dve družky, dospelí opoľudia z ostatných jaskýň a väčšina mladých sa už medzitým rozliezli po údolí pomedzi vysušené krovie a hľadali bobule, šťavnaté koreňky a listy, pri troche šťastia možno narazia aj na drobné jašterice či hlodavce. V jaskyniach ostalo len najmladšie potomstvo a najvetchejší najstarší – ak z celodenného zberu niečo zvýši, ujde sa aj im, inak si čoskoro hyeny opäť prídu na svoje.

Bol to však úspešný deň – aj keď Ten, čo hľadá na Mesiac ho nemal s čím porovnať, keďže si nič z minulosti v mysli neuchovával. V odumretom pni nadabil na včelí roj a vychutnával si najlahodnejšiu pochúťku, akú jeho rod vôbec poznal. Ešte aj podvečer, keď viedol tlupu domov, si sem-tam oblizoval prsty. Prirodzene, utržil aj riadnu dávku žihadiel, no sotva to postrehol. V rámci možností bol vlastne spokojný; niežeby bol sýty, ale už neomdlieval od hladu. Čo viac si mohol opočlovek priať?!

Pocit uspokojenia sa však rozplynul, keď dorazil k potoku a našiel tam Tých druhých. Prichádzali síce dennodenne, no aj tak ho to podráždilo.

Bolo ich zo tridsať a len ťažko sa dali odlíšiť od príslušníkov jeho vlastného kmeňa. Keď ho zbadali, dali sa na svojom brehu do tanca, rozhadzovali rukami a škriekali. Jeho súkmeňovci im náležite odpovedali.

Neudialo sa nič viac. Aj keď medzi opoľudmi často dochádzalo k sporom i bitkám, len zriedka niekto utržil vážnejšie zranenie. Nemali pazúry ani ostré psie tesáky a chránila ich srst', čiže si nemohli príliš ublížiť. Okrem toho im na také neefektívne správanie neostávalo energie nazvyš. Oveľa účinnejšie bolo zavrčať, protivníka zastrašiť a postoj bol jasný.

Potýčka trvala len chvíľu, skončila sa tak rýchlo, ako sa začala, a všetci sa napokon ponapájali bahnistou vodou. Česť ostala zachovaná, obe tlupy si jasne vymedzili právo na svoje územie. Keď sa táto dôležitá záležitosť uzavrela, kmeň sa vydal ďalej po svojom brehu potoka. Na najbližšiu použiteľnú

pastvinu to mali od jaskýň asi dva kilometre a delili sa o ňu so stádom veľkých antilopích zverov, ktoré ich veľmi nemali v láske. Párnokopytníky sa nedali len tak vyhnať, keďže na čelách mali ostré dýky a opočloveku príroda takú zbraň nenadelila.

Ten, čo hľadá na Mesiac a jeho súkmeňovci teda zaháňali neutišiteľný hlad bobuľkami, ovocím a listami, a pritom okolo nich to isté prežúval potenciálny zdroj takého množstva jedla, o akom sa im ani nesnívalo. Tony šťavnatého mäsa, ktoré sa voľne preháňali savanou a kríkovým porastom, boli nielen mimo ich dosahu, ale ešte aj ďaleko za hranicami ich predstavivosti. A tak opoľudia uprostred nekonečnej hojnosti pozvoľne mreli od hladu.

Tlupa sa bezpečne vrátila do jaskýň s poslednými lúčmi denného svetla. Ten, čo hľadá na Mesiac zranenej samičke, ktorá ostala doma, podal konár ovešaný bobuľami, ona natešene zašiekala a dychtivo sa naň vrhla. O nasýtení sa hovoriť nedalo, ale mohla vďaka tomu prežiť, kým sa jej nezacelí rana po útoku leoparda a nebude opäť schopná sama zbierať potravu.

Nad údolie stúpala Mesiaca v splne a zo vzdialených vrchov vial studený vietor. Schyľovalo sa na chladnú noc, ale nad chladom sa podobne ako nad hladom opočlovek nepozastavoval, jednoducho tiež patril k životu.

Keď sa z nižších jaskýň ozýval škrek a krik, Tým, čo hľadá na Mesiaca to ani nepohlo. Aj keby nepočul sem-tam zavrčať leoparda, dobre vedel, čo sa tam odohráva. Ten, čo má šedivú srst' a jeho rodina dole v tme bojovali o život a zomierali a jemu ani len nenapadlo, že by im mohol nejako pomôcť. Takého rozmarné predstavy sa vylučovali s neúprosnou logikou boja o prežitie a z celého načúvajúceho svahu nezaznel jediný náznak protestu. Všetky jaskyne mlčali, aby neprivolali pohromu aj na seba.

Rozruch utíchol a bolo počuť šúchanie tela po skalách. Leopard však veľmi rýchlo korisť pevne uchopil do papule a zľahka, takmer nehučne si ju v zuboch odnášal preč. Deň-

-dva dá jaskyniam pokoj, no chladné nočné Malé Slnko môžu využiť ďalší nepriatelia. Menšie šelmy sa dali zahnať krikom a vrčaním, ak si ich všimli v dostatočnom predstihu. Ten, čo hľadá na Mesiace vyliezol z jaskyne, vyštveral sa na veľký balvan pri vchode, pričupil sa a pozoroval údolie.

Zo všetkých tvorov, ktoré dovtedy obývali Zem, sa až opočlovek vedel uprene pozeráť na žiarivú guľu na nočnej oblohe. Ten, čo hľadá na Mesiace si to síce nepamätal, ale už v ranej mladosti sa občas natiahol a pokúšal sa dotknúť tej nezvyčajnej tváre, čo plávala ponad kopce.

Nikdy sa mu to nepodarilo, v tomto veku však už vedel prečo. Najskôr, prirodzene, treba nájsť dostatočne vysoký strom a vyliezť až hore.

Hľádieval buď do doliny, alebo na Mesiace, no vždy s nastroženými ušami. Párkrát aj zadriemal, ale i v spánku bol v pohotovosti a precitol aj pri najtichšom zvuku. Mal už úctyhodných dvadsaťpäť rokov a stále bol pri sile. Ak mu aj naďalej bude priať šťastie a obídu ho úrazy, choroby, šelmy aj smrteľný hlad, má pred sebou ešte dobrých desať rokov.

Chladná jasná noc ďalej plynula nerušene a Mesiace pomaly stúpala pomedzi rovníkové súhvezdia, aké ľudské oko nikdy nezazrie. V jaskyniach sa kdesi medzi nepokojným polospankom a úzkostným bdením rodili nočné mory budúcich generácií.

A oblohou, nahor k zenitu a potom východne nadol, dvakrát pomaly preplával oslepujúci svetelný bod, žiarivejší než ktorákoľvek z hviezd.

2. Nová skala

Noc pokročila a Ten, čo hľadá na Mesiace sa náhle prebudil. Po celodennej námahe a útrapách spal tuhšie než inokedy, no pri prvom jemnom šuchote v údolí bol ihneď v strehu.

Posadil sa v temnej zapáchajúcej jaskyni, všetky zmysly nastražil von do noci a do duše sa mu vkrádal strach. Ešte

nikdy v živote – a ten už trval raz toľko, než sa bežne dožívala väčšina príslušníkov jeho druhu – taký zvuk nepočul. Veľké mačky sa vždy blížili v tichosti, prezrádzala ich len náhodne zosunutá hrudka zeme či zapraskanie vetvičky. Toto však bol nepretržitý a čoraz silnejší rachot. Ako keby sa nocou predieralo akési obrovské zviera, pred ničím sa neskrývalo a nevšímalo si nijaké prekážky. Ten, čo hľadá na Mesiac jasne začul praskať krík, ktorý niekto ťahá z koreňov, to robieva slon alebo dinotérium, ale oba sa inak pohybujú potichu ako mačky.

Nato sa ozval zvuk, ktorý nijako nemohol rozpoznať, pretože taký ešte v dejinách dovtedajšieho sveta nikdy nezaznel: kov narazil na kameň.

Keď potom na úsvite viedol tlupu k potoku, ocitol sa tvárou tvár novej skale. Hrôzy noci si už nepamätal, po tom prvom zahrnutí sa už nič neudialo, čiže ten zvláštny útvar nespájal ani s nebezpečenstvom, ani so strachom. Napokon, ani na ňom nič znepokojivé nebolo.

Bol to hranatý obdĺžnikový blok, trikrát vyšší než on, no široký akurát ako jeho rozťahnuté paže, z akéhosi úplne priehľadného materiálu – vlastne ho ani poriadne nebolo vidieť, rozpoznať sa dal, len keď o jeho hrany zavadili lúče vychádzajúceho slnka. Ten, ktorý hľadá na Mesiac sa nikdy nestretol s ľadom, dokonca ani s krištáľovo čistou vodou, takže zjav pred sebou nevedel prirovnať k ničomu z prírodného sveta. Ale zjav to bol zaujímavý, a hoci býval k všetkému novému veľmi obozretný, dlho neváhal a podišiel bližšie. Keď sa nič nestalo, zdvihol ruku a dotkol sa chladného tvrdého povrchu.

Na chvíľu sa hlboko zamyslel a dospel k brilantnému vysvetleniu: prirodzene, je to skala a podľa všetkého tu vyrástla cez noc. To sa predsa v prírode stáva, napríklad tie biele, mäsité okruhliakovité rastliny vyhánajú výhonky v nočnej tme. Je pravda, že sú malé a oblé a toto tu je obrovské a hranaté, no i väčší a neskôr narodení filozofi než Ten, ktorý hľadá na Mesiac budú vo svojich teoretických koncepciách ochotne prižmurovať oči nad obdobne zrejmyými odchýlkami.

Vďaka tomuto fenomenálnemu prejavu abstraktného myslenia sa zakrátko prepracoval k záveru, ktorý vzápätí podrobil skúške. Biele okruhliacky boli veľmi chutné (aj keď niektoré spôsobovali i príšerné bolesti), tak možno aj tento vysokánsky...

Párkrát ho olizol, aj zahryznúť sa pokúsil, a prišlo sklamanie. Z toho sa nasýtiť veru nedá. Ako rozvážny opočlovek opäť vyrazil k vode a pri každodennej úškriekanej potýčke s Tými druhými si už na kryštálický monolit ani nespomenul.

Zber v ten deň nebol veľmi úspešný a tlupa musela kráčať dlhé kilometre, kým vôbec narazila na nejakú potravu. Pred nemilosrdnou poludňajšou horúčavou sa široko-daleko nedalo nikde schovať a jedna z útlejších samíc odpadla. Jej druhovia ju obkolesili, súcitne bľabotali a pišťali, no na viac sa nezmohli. Keby neboli sami vyčerpaní, možno by ju odniesli so sebou, ale na také šľachetné skutky im už energie nezostávalo. Musia ju tam nechať a bude len na nej, či sa pozviecha alebo nie.

Keď sa večer rovnakou cestou vracali, neostala po nej ani kostička.

Za padajúceho súmraku sa v strachu pred prvými dravcami náhlivo napojili z potoka a pustili sa hore skalami do jaskýň. Od novej skaly boli asi na sto metrov, keď sa spustil ten zvuk.

Bolo ho sotva počuť, no aj tak ostali ochromene stáť s ochabnutými sánkami. Z kryštálu vychádzali jednoduché, otupujúco pravidelné vibrácie a hypnotizovali všetkých vo svojom magickom dosahu. Prvý raz – a na najbližšie tri milióny rokov aj posledný – Afrikou zaznievali bubny.

Dunenie bolo čoraz silnejšie a nástojšivejšie. Opoľudia sa dali do pohybu a ako námesační tiahli za zdrojom toho neodbytného zvuku. Miestami si aj tanečne poskočili – to im krv odpovedala na rytmus, akého ich potomkovia ešte dlho predlho nebudú schopní. Absolútne uchvátení sa zhromaždili okolo monolitu a nik už ani nepomyslel na útrapy dňa, na hrozby nadchádzajúcej noci ani na prázdny žalúdok.

Bubny mocneli, noc temnela. Tíe sa predlžovali, z oblohy sa vytrácali posledné záblesky svetla a vtedy sa začal rozžarovať kryštál.

Najprv stratil priehľadnosť a zalial ho matný mliečny prísvit, na povrchu aj v útrobach sa mu mihali podmanivé neurčité obrazce, zlievali sa do svetelných pruhov a tieňov a pretvárali sa na snopy lúčov, ktoré sa pozvoľne roztáčali.

Svetelné kolesá sa krútili rýchlejšie a rýchlejšie a spolu s nimi naberalo na rytme aj burácanie bubnov. Opoľudia s rozďavenými papuľami len nemo ako v tranze pozorovali ohromujúce svetelné divadlo. Úplne ich opustil dávny inštinkt predkov a zabudli aj na všetky životné skúsenosti, inak by sa uprostred noci určite neboli ocitli tak ďaleko od jaskyne. V kroví striehla celá armáda zmeravených siluet a uprených očí, no aj nočné tvory potlačili svoje chůtky a vyčkávali, čo sa bude diať.

Rotujúce svetelné kotúče postupne splývali a lúče sa spájali do žiarivých pruhov, ďalej rotovali okolo svojej osi a pozvoľne sa vytrácali v dialke. Vytvorili dvojice, výsledné línie sa rozkmitali jedna cez druhú a pretínali sa v pomaly sa meniacich uhloch. Žiariace mriežky sa navzájom prepletali a opäť rozchádzali a pritom vznikali – a hneď zasa zanikali – nevidané efemérne geometrické obrazce. A opoľudia to sledovali v nemom úžase, v hypnotickom zajatí jagavého kryštálu.

Nemali ako vytyšiť, že v tej chvíli im niekto či niečo skúma mozog, mapuje telo, študuje ich reakcie a vyhodnocuje ich schopnosti. Spočiatku všetci príslušníci kmeňa prikrčení ustrnuli v nehybnom živom obraze, doslova skameneli, zrazu však postava najbližšie pri tajomnom bloku precitla.

Opočlovek síce ostal na svojom mieste, no telo sa mu už otriaslo z rigidného tranzu a ožíval ako bábka na neviditeľných nitkách. Točil hlavou sem a tam, mlčky otváral a zatváral ústa, zvieral a zasa rozovieral päste. Potom sa zohol, zdrapil dlhé steblo trávy a nemotornými prstami sa pokúšal o uzol.

Pôsobil ako posadnutý úbožiak, ktorý sa usiluje vymaniť z osídíel akéhosi ducha či démona, čo sa mu zmocnil tela. S hrôzou v očiach lapal po dychu a prsty nútil do koordinovaných pohybov, o aké sa ešte nikdy predtým nepokúsil.

Napriek všetkému úsiliu steblo len rozdrvil na márne kúsky, a kým dopadli na zem, nanovo skamenel.

Precitol ďalší opočlovek a absolvoval rovnakú skúšku. Bol to mladší a prispôsobivejší jedinec a úspešne zvládol úlohu, v ktorej jeho starší súkmeňovec zlyhal. Na planéte Zem bol uviazaný prvý jednoduchý uzol.

Ostatní vykonávali oveľa čudnejšie a nepraktickejšie pohyby. Niektorí sa s natiahnutými pažami usiloval spojiť končeky prstov, najprv s otvorenými očami a potom s jedným zatvoreným. Iní zas upierali hypnotický pohľad na čiarkované obrazce v kryštáli, ktoré sa postupne rozmazávali a zlievali do sivej machule. A všetci pritom počúvali izolované čisté tóny rozličnej výšky a intenzity, ktoré veľmi rýchlo klesali pod prah počuteľnosti.

Keď prišiel na rad Ten, čo hľadá na Mesiace, takmer vôbec sa nebál a len otupene a s nevôľou sledoval, ako sa mu bez jeho vlastného pričinenia mykajú svaly a hýbu končatiny. Mimovoľne sa zohol a siahol po menšom kameni. Keď sa opäť vzpriamril, v kryštálovom bloku zbadal nový motív.

Mriežka aj roztancované obrazce zmizli a namiesto nich hľadel na sústredné kružnice okolo malého čierneho kotúča.

Na tichý pokyn mozgu sa zahnal celou pažou a neobratne vymrštil kameň pred seba. Cieľ minul o niečo vyše metra.

Vyskúšaj to ešte raz, zaznel nový povel. Šmátral okolo seba, kým nenašiel ďalší kamienok. Tentoraz kryštálový panel zasiahol a ten sa rozoznel ako zvon. K terču mal ešte stále ďaleko, ale už mieril lepšie. Na štvrtý pokus kamienok dopadol len pár centimetrov od stredu a vrhača zaliala neopísateľná, intenzívna, až pohlavná slasť. Nato vonkajšie velenie utíchlo, ďalšie impulzy neprichádzali a on len stál a čakal.

Celá tlupa jeden po druhom nakrátko podliehala cudzej moci. Niektorí v úlohách uspeli, väčšina však zlyhala, a všetci

sa v súlade so svojím výkonom za odmenu zachveli bolesťou alebo rozkošou.

Obrovský kryštál už vydával len rovnomerné svetlo bez obrazcov a týčil sa ako svetelný kváder v nočnej temnote. Opoľudia sa otriasli, akoby sa práve prebudili, a opäť sa vydali nahor k svojim príbytkom. Nikto sa neobzrel ani nepozastavil nad tým, čo za zvláštna žiara ich to sprevádza na ceste domov – a do neznámej budúcnosti, ktorá zatiaľ ešte nebola ani vo hviezdach.

3. Výcvik

Ten, čo hľadá na Mesiac a jeho súkmeňovci zabudli na všetko, čo videli, len čo kryštál prestal vysilať hypnotické pokyny do ich mozgov a experimentovať s ich telami. Na druhý deň cestou za potravou minuli monolit bez povšimnutia, už patril k nepodstatným kulisám každodenného života. Tá vec sa nedala ješť ani nehrozilo, že by zožrala ich, takže bola úplne bezvýznamná.

Pri potoku už tradične burácali Tí druhí so svojimi neškodnými vyhrážkami. Ich vodca, jednouchý samec podobnej výšky aj veku ako Ten, čo hľadá na Mesiac, no v slabšej fyzickej kondícii, sa tentoraz odhodlal za hranice nepriateľského územia a prenikavo vreštal a rozháňal sa pažami, aby protivníkov zastrašil a sebe dodal odvahy. Voda v potoku siahala ledva po kolená, no čím ďalej sa Ten, čo má jedno ucho brodil, tým mu ubúdalo sebaistoty a elánu. Čoskoro veru aj zastal, so strojeným dôstojným výrazom sa dal na ústup a znova sa pripojil k svojej tlupe.

Inak prebiehalo všetko ako vždy. V kmeni nazbierali dostatok potravy na prežitie do nasledujúceho dňa a nikto nezomrel.

V noci ich opäť očakával kryštálový monolit so svojou pulzujúcou svetelnou a zvukovou aurou. Tentoraz však pripravil iný program.

Niektorých jedincov úplne obišiel, ako keby sa zameral iba na najperspektívnejších. K nim patrila aj Ten, čo hľadá na Mesiace a znova zacítil, ako sa mu nepoužívanými zákutiami mozgu ťahajú skúmané úponky. A nastúpili vidiny.

Možno sa mihali vnútri kryštálu, a možno sa odohrávali priamo v jeho mysli. V každom prípade sa mu zdali skutočné, no napriek tomu sa v ňom neprebudil zvyčajný automatický impulz zaháňať votrelcov z vlastného revíru.

Hľadel na akúsi rodinnú idylku, ktorá sa len v jednom líšila od dôverne známych výjavov. Samec, samica a dve mláďatá, ktoré sa mu tak záhadne vynorili pred očami, boli sýti, ba priam vykrmení, a hladká sršť sa im krásne leskla – také životné podmienky si Ten, čo hľadá na Mesiace nevedel predstaviť ani len vo sne. Mimovoľne siahol na svoje trčiace rebrá – rebrá tamtých tvorov sa strácali vo vrstvách tuku. Členovia rodinky sa sem-tam lenivo pomrvili a zjavne spokojní so životom si celý čas len hovel pri vchode do jaskyne. Veľký samec si občas na znak spokojnosti výdatne odgrgol.

Nič iné sa tam už neudialo, po chvíli sa vízia vytratila a v tme sa mihotali len obrysy kryštálu. Ten, čo hľadá na Mesiace sa striasol ako zo sna, uvedomil si, kde sa nachádza, a odviezol kmeň naspäť do jaskýň.

Vedome si nič z toho, čo videl, nezapamätal, no keď v ten večer zadumane sedel pri vchode do svojej jaskyne a sluchom vnímal okolitý svet, ozvali sa v ňom prvé slabé náznaky nového a intenzívneho citového poryvu. Bol to matný a rozpačitý pocit závidi, nespokojnosti s vlastným životom. Nemal potuchy, z čoho pramení, a už vôbec nevedel, ako sa ho zbaviť, no do duše sa mu vkradol nepokoj a nepatrne ho poľudštil.

Štvorica zavalitých opoľudí sa mu pred očami zjavovala noc čo noc, postupne ho ten výjav čoraz väčší okúzľoval aj poburoval zároveň a len zintenzívňoval jeho večný mučivý hlad. Samotný pohľad by takúto reakciu nevyvolal, musela zapôsobiť aj psychika. V živote Toho, čo hľadá na Mesiace vznikali trhliny, ktoré sa mu síce do pamäti nezapíšu, no práve vtedy sa v jeho primitívnom mozgu vytvárali nové atómové štruk-

túry. Ak tento proces prežije, budú sa prostredníctvom jeho génov prenášať z generácie na generáciu a stanú sa večnými.

Bola to zdĺhavá misia, no kryštálový monolit bol trpezlivý. Ani on, ani jeho kópie roztrúsené po zemeguli neočakávali úspešné výsledky od všetkých účastníkov experimentu. Jeden úspešný kandidát vyváži aj sto nevydarených pokusov a môže zmeniť osud sveta.

Kým nastal ďalší nov, v tlupe privítali jeden nový prírastok a prišli o dvoch dospelých. Jeden zomrel od hladu a druhý sa z ničoho nič zrútil počas nočného rituálu, keď sa usiloval jemne zaklopať dvoma kameňmi. Vtedy kryštál zhasol a uvoľnil kmeň spod svojej moci. Odpadnutý opočlovek sa však viac nepohol a do rána po ňom, prirodzene, neostalo ani stopy.

Nasledujúcu noc sa pokusy nekonali, kryštál ešte stále analyzoval, kde sa stala chyba. Za súmraku tlupa okolo neho prešla úplne bez povšimnutia. V ďalší večer však bol na nich opäť pripravený.

Znovu sa zjavili štyria vypasení opoľudia a tentoraz robili všelijaké neobyčajné kúsky. Ten, čo hľadá na Mesiace sa mimovoľne roztriasol, mal pocit, že mu už-už praskne mozog, a usiloval sa odvrátiť zrak, no neúprosná päsť, ktorá mu ovládala myseľ, nie a nie povoliť. Skúšku musel vydržať až do konca, hoci tomu všetky jeho inštinkty všemožne vzdorovali.

Týmto pudom mohli jeho predkovia v obdobiach teplých dažďov a hojnej úrody, keď bol neustále na dosah dostatok potravy, vždy dôverovať. Ale časy sa zmenili a bolo pochaté spoliehať sa na dedičstvo minulosti. Opoľudia sa buď prispôbia, alebo vymrú, tak ako pred nimi vymreli aj oveľa väčšie zvery, ktorých kosti teraz odpočívajú v útrobach vápencových vrchov.

Ten, čo hľadá na Mesiace teda meravo cívil na kryštálový monolit, ktorý mu do mozgu vysielal preňho neurčité a nepochopiteľné pokyny. Miestami ho napínalo, celý čas však cítil ukrutný hlad, sem-tam zas nevdojak zovrel päste spôsobom, ktorý predurčoval jeho nový spôsob života.

Na ceste pred nimi funela a chrochtala črieda bradavičnatých diviakov a Ten, čo hľadá na Mesiace zrazu zastal. Prasatá a opoľudia sa odjakživa nevšímavo obchádzali, keďže ich záujmy si v ničom neodporovali. Ako väčšina živočíchov, ktoré nesúperia o rovnakú potravu, sa jednoducho navzájom ignorovali.

A predsa sa Ten, čo hľadá na Mesiace na ne zrazu zahľadel a knísal sa pritom zmietaný popudmi, ktoré si nevedel vysvetliť. Potom sa ako vo sne začal prehrabávať v zemi, no – ani keby mal dar reči – by nevedel povedať, čo tam hľadá. Keď to však nájde, určite to rozpozná.

Bol to ťažký špicatý kameň veľký asi ako jeho laba, a hoci mu do nej nesadol najlepšie, účel nepochybne splní. Keď sa zahnal pažou, ten pevný švih ho zaskočil a zároveň ho zalial lahodný pocit sily a moci. Vykročil k najbližšiemu diviakovi.

Bolo to ešte len mláďa, malé a aj z pohľadu nevysokých nárokov na prasaciu inteligenciu hlúpučké. Opočloveka pred sebou síce kútkom oka sledovalo, no až príliš neskoro ho začalo brať vážne. Ved' prečo by týmto neškodným tvorom malo pripisovať zlé úmysly? Pokojne ďalej vyrývalo koreňky, keď vtom ho Ten, čo hľadá na Mesiace kamenným kladivom pripravil aj o ten úbohý náznak vedomia. Vražda sa odohrala bleskurýchle a potichu, črieda sa nerušene pásla ďalej.

Zvyšok tlupy to všetko sledoval a potom zaskočené i obdivne obkolesil druha a jeho obeť. Jeden z nich spontánne schytil zakrvavenú zbraň a začal ňou tlčiť do mŕtveho diviáčaťa. Pripojili sa aj ďalší a prútmi či kameňmi, čo im prišli pod ruku, rúbali a mlátili, až im pod rukami ostala len neurčitá krvavá masa.

Keď sa im to zunovalo, niektorí sa vybrali preč, iní nerozhodne postávali nad neforemnou zdochlinou a od ich ďalšieho kroku závisela budúcnosť sveta. Trvalo hodnú chvíľu, než sa